

6 Januari 1951

278

MIN. VOOR UNIEZ. EN OVE Z. RIJSD

CODETELEGRAM

FC

CABINET

HOLLANDIA

5-1-51

6-1-51

GEHEIM

Overzicht van de periode van 19 December 1950 tot 3 Januari 1951

1. A. De aangehoudende, genoemd in het weekoverzicht van 5 tot 13 December 1950, verklaarde begin November van S Papare en Suparno (secretaris BPI) opdracht te hebben ontvangen om zich naar Hollandia te begeven en aldaar contact te maken met pro-TNI georiënteerden, teneinde ondergronds te ageren tegen 1 Januari 1951, het moment, waarep de TNI zou landen op West Nieuw-Guinea. Verder deelde hij mede, dat de staf van het korps Tjendrawasi op 15 November van Djakarta verplaatst zou zijn naar Makassar, waarna eenheden van dit korps per prauw vertrokken zouden zijn naar Ternate. Vandaar zou per Makassarse prauw naar West Nieuw-Guinea worden overgestoken. Te Sorong zouden volgens hem reeds velen van dit korps aanwezig zijn, terwijl de Indonesische arbeiders van de NNGPM (Kaumbguruh) aldaar allen rood-wit zouden zijn. Hij noemde diverse autochthonen, die lid zouden zijn van de plaatselijke Tjendrawasi organisatie te Hollandia, o.a. Martin Indey, genoemd in mijn 221 sub 4. In verband hiermede werden door de officiers van Justitie nog enige aanhoudingen gelast. Het onderzoek duurt voort.
 - B. Een vermoedelijk juist, maar nog niet geverifieerd bericht uit Sorong meldt de infiltratie van een 20tal republikeinse elementen, die tussen eind November en medio December in de omgeving van Makbon (Noordwest Vogelkop) zouden zijn gearriveerd, met het doel voor de in December, maar uiterlijk 4 (?) Januari 1951 te verwachten TNI eenheden te spionneren.
 - C. Berichten van de bevolking melden de aanwezigheid van vreemde personen in en rond Sorong, terwijl ook diefstallen van veldgewassen in die richting wijzen.
 - D. Door een infiltrant uit Ceram, die gearresteerd werd in de omgeving van Fakfak, werd medegedeeld, dat 1.000 man ALRI in Januari met zeilprauwen zullen oversteeken, hetgeen bij de bevolking van Geser (Oostpunt van Ceram) algemeen bekend zou zijn. Volgens A-2 berichten houdt de trepenecommandant te Ambon, de communistisch georiënteerde luitenant-kolonel Warouw, sinds 3 weken verblijf te Geser.
2. Geen bijzonderheden.

-2-

Ter beveiliging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal worden geantwoord.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon worden gesproken.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in parafraze), dienen veilig te worden opgeborgen.
4. Kladpapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen te worden verbrand (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrasen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen worden vervaardigd.

6 Januari 1951.

CODETELEGRAM

3. Nadat onder alle lagen en landaarden van de bevolking van Nieuw Guinea op de eerste berichten inzake de Nieuw Guinea conferentie dat de Nederlandse delegatie de eis der Indonesische delegatie tot overdracht der soevereiniteit had afgewezen, een zucht van verlichting opging na de grote spanning, waaronder men lange tijd had geleefd en men van plan was dit feestelijk te uiten, is deze stemming gedurende het verdere verloop van de conferentie steeds meer gesakt en uiteindelijk ongeslagen in pessimisme, toen het resultaat van de conferentie tenslotte bekend werd. Tot toelichting hiervan diene, dat de opeenvolgende deviaties van het oorspronkelijk ingenomen vastberaden standpunt, in het bijzonder het subsidiaire Nederlandse aanbod om goede diensten door buitenlandse mogendheden te laten wijzen, allerwege de vrees hebben gewekt dat het bij de op zichzelf reeds funest geachte concessie om de soevereiniteit aan de Unie op te dragen niet zal blijven, dat laatstbedoelde concessie bij eventuele hervatting der besprekingen als uitgangspunt zal worden aangewomen en dat derhalve nog steeds moet worden gerekend met de mogelijkheid, dat Nederland de soevereiniteit zal prijsgeven. Het resultaat van de conferentie heeft mitsdien een sfeer van verslagenheid veroorzaakt, welke naar veler mening een verlamende invloed op de prestaties der werkers zal hebben, waardoor het tengevolge van de langdurige onzekerheid toch al lage moreel mogelijk tot dicht bij het nulpunt zal dalen. "Berichten van informanten spreken dan ook van aanstaande demonstraties om uitdrukking te geven aan de overkropte gevoelens van grote teleurstelling en angst dat het de RI Regering - in welker goede trouw men hoegenaamd geen vertrouwen heeft, maar waartegen in het algemeen slecht een diepgewortelde haat en vrees bestaat - toch nog zal gelukken de soevereiniteit over Nieuw Guinea te verkrijgen. In mijn Nieuwjaars rede welke herhaalde malen door radio Nieuw Guinea werd ongeroepen, en waarvan U de tekst bij mailrapport zal worden toegesonden, heb ik uiteraard tot vertrouwen in de Nederlandse Regering gemaand en de ingezetenen aangespoord om hun contractieel arbeid rustig voort te zetten. Opvallend was het zeer grote aantal autochthonen dat op de druk bezochte door mij gehouden Nieuwjaarsreceptie acte de presence gaf. In verband met het bovenstaande kan ik evenwel niet verzwijgen dat zich intussen 2 - overigens kortdurende - stakingen hebben voorgedaan onder de zogenaamde BETA werkers; de ene omvatte ruim 100 werkers onder het motief, dat inferieure voeding zou zijn verstrekt (de betreffende klachte bleek ook na medisch onderzoek absoluut ongegrond te zijn), de andere omvatte een 25tal werkers omdat wegens het onklaar raken van de motorpomp gedurende ongeveer 2 etmalen (voor praktisch iedereen in Hollandiastad) geen badwater beschikbaar was. Ik

- 3 -

Ter beveiliging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal worden geantwoord.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon worden gesproken.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig te worden opgeborgen.
4. Klappapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen te worden verbrand (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrasen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen worden vervaardigd.

CODETELEGRAM 6 Januari 1951

vermeld deze op zich zelf niet zo belangrijke incidenten als symptoon om te demonstreren hoe labiel en geprikkeld de stemming hier nu reeds is. Tenslotte vermeld ik in dit verband dat in de avond van 3 Januari te Hollandiastad een min of meer uitgebreide vechtpartij onder de Indische Nederlanders ontstond, waarbij enkele hunner de kreet "tetap Merdeka" zouden hebben geuit. Ik gelaste een streng onderzoek terzake, waarvan de resultaten te zijner tijd zullen worden gerapporteerd.

4. In aansluiting aan mijn 221 deel ik mede, dat de Kerstdagen en 27 December over geheel Nieuw Guinea rustig verliepen. Een onderzoek is nog gaande. De voorlopige conclusie is dat het plan tot opstand aan zou vangen op 27 Desember met een uitbraakpoging van de gedetineerden in de strafgevangenis te Hollandia, waarbij hulp zou worden verleend door ex gedetineerden, waaronder Martin Indey; een en ander bleef beperkt tot een plan zonder begin van uitvoering, terwijl inzake hulp van buiten nog geen aanwijzingen werden verkregen. Bestaande vermoedens inzake vertakkingen in Biak, Serowj, Serong en Manokwari zijn nog niet bevestigd. Het onderzoek duurt voort.
- 5 tot en met 9. Geen bijzonderheden.

VAN WALDENBURG 227.

HEIN/CH.

Ter beveiliging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal worden geantwoord.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon worden gesproken.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig te worden opgeborgen.
4. Klappapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen te worden verbrand (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrasen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen worden vervaardigd.